

Rendementen op vermogen in de land- en tuinbouw gering

Harold van der Meulen

Naast inkomen of besparingen vormen rendementen op eigen en totaal vermogen belangrijke kengetallen voor bedrijven. Voor de totale land- en tuinbouw is het gemiddeld rendement op eigen vermogen in de periode 2003-2007 negatief en het gemiddeld rendement op totaal vermogen licht positief. De akkerbouwbedrijven halen gemiddeld in deze periode de hoogste rendementen (+ ruim 2%). De spreiding tussen bedrijven binnen sectoren is groot in de glastuinbouw en varkenshouderij.

Gehanteerde kengetallen

Het rendement kan worden berekend door de netto-opbrengsten van het vermogen te delen door het geïnvesteerde vermogen. Hierdoor kan het rendement van de aanwending van het vermogen in het bedrijf worden vergeleken met dat van andere aanwendingen, zoals spaarrekening en aandelen. De berekening kan zowel voor het totale vermogen als voor het eigen vermogen worden gemaakt:

Rendement Eigen Vermogen (REV) = (inkomen uit bedrijf + herwaardering grond – berekende kosten arbeid)/eigen vermogen;

Rendement Totaal Vermogen (RTV) = (inkomen uit bedrijf + betaalde rente bedrijf + herwaardering grond – berekende kosten arbeid)/totaal vermogen.

Het ingezette vermogen, zowel eigen als totaal, wordt berekend als gemiddelde van begin- en eindbalans. Bij de berekening van het RTV worden de rentekosten bij de winst opgeteld omdat dit de opbrengsten van het vreemd vermogen zijn.

Voor elk van de vergoedingen worden vier varianten uitgewerkt om de invloed van waardeverandering van de grond en berekende arbeidskosten zichtbaar te maken.

- waardeverandering grond:
 - o de waardeverandering van de grond wordt niet meegenomen;
 - o de (normatieve) waardeverandering van de grond wordt wel meegenomen;
- arbeid ondernemers en gezinsleden:
 - o de niet-betaalde arbeid wordt niet gewaardeerd;
 - o de niet-betaalde arbeid wordt gewaardeerd tegen cao-loon inclusief werkgeverslasten.

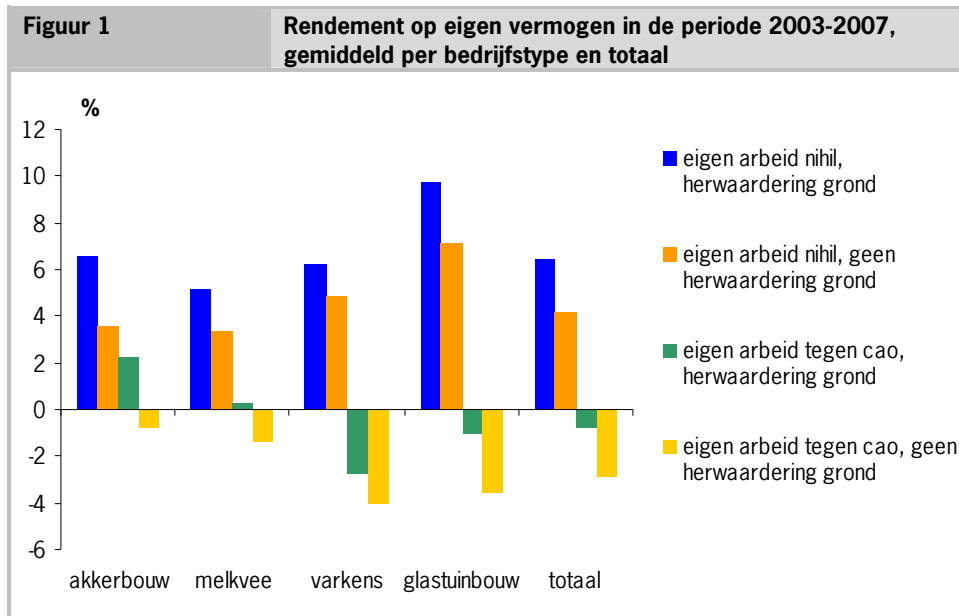
Rendement op eigen vermogen

Het gemiddeld rendement op eigen vermogen hangt sterk af van de wijze waarop met de waardeverandering van grond wordt omgegaan en de wijze waarop de arbeid van ondernemers en gezinsleden wordt gewaardeerd (figuur 1). Wordt met beide elementen rekening gehouden (zie definitie kengetallen) dan is voor de totale land- en tuinbouw het gemiddeld rendement op eigen vermogen in de periode 2003-2007 negatief, namelijk -0,8%. Het hoogste rendement wordt met +2,2% gehaald op akkerbouwbedrijven. Verklaring hiervoor zijn de 'goede' inkomens in de jaren 2006 en 2007 en de waardestijging van de grond, maar ook omdat in de akkerbouw de berekende kosten voor eigen arbeid laag zijn in vergelijking met de andere bedrijfstypen.

Indien geen kosten voor eigen arbeid worden ingerekend liggen in alle land- en tuinbouwsectoren de rendementen gemiddeld op een stuk hoger niveau. De hoogste rendementen worden gehaald in de glastuinbouw, bijna 10% met herwaardering van grond en 7% zonder herwaardering van grond. Op deze

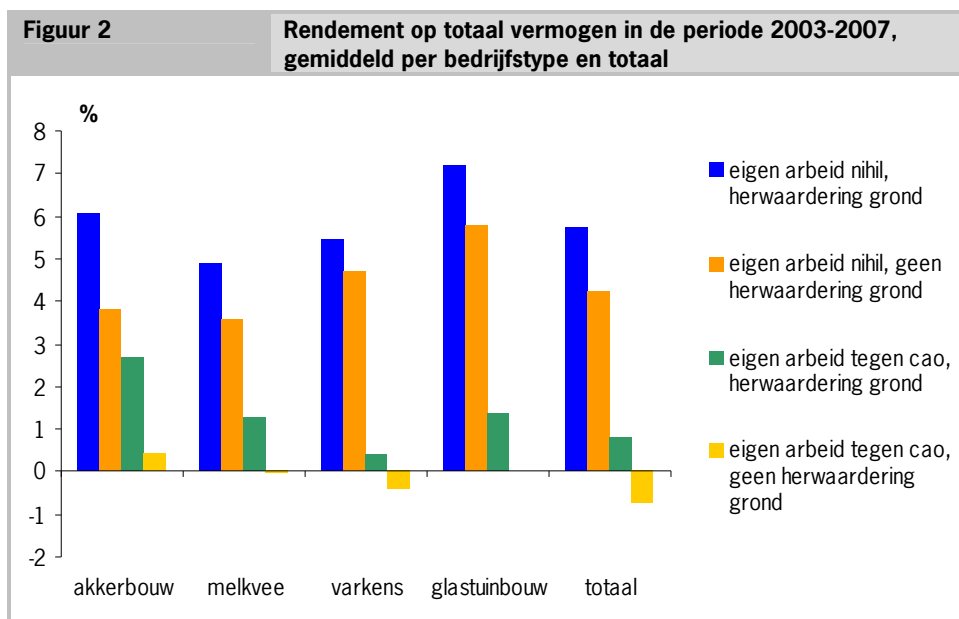
bedrijven zijn de berekende arbeidskosten het hoogst.

Wanneer de waardeverandering van de grond buiten beschouwing gelaten wordt, dan is het rendement in alle sectoren negatief variërend van -1% in de akkerbouw en melkveehouderij tot -4% in de varkenshouderij. De terugval is het sterkst in de akkerbouw, waar de grond een relatief belangrijke vermogenscomponent is.

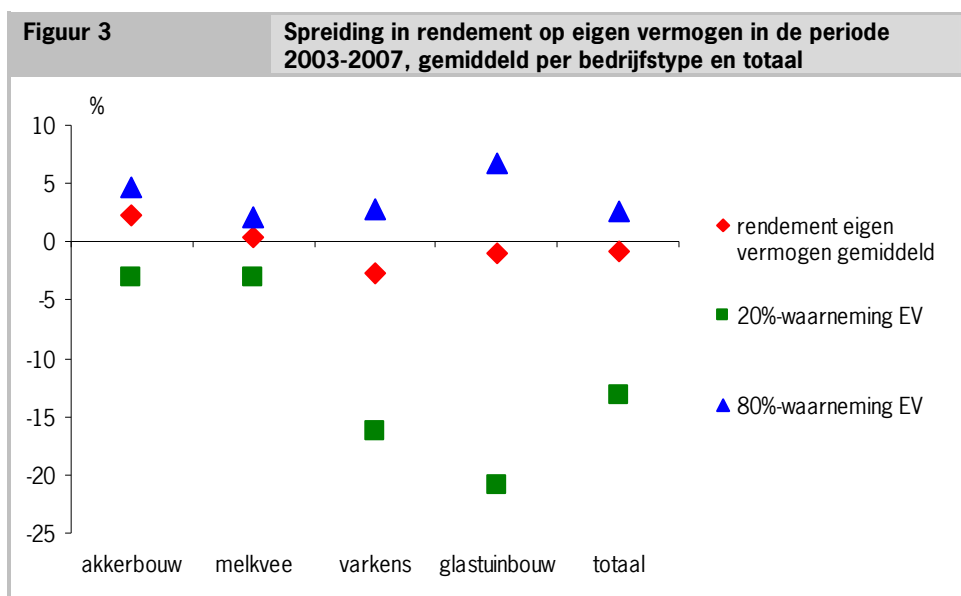
Rendement op totaal vermogen

Al naar gelang de waarderingsgrondslag varieert het gemiddeld rendement op totaal vermogen over de periode 2003-2007 van -1 tot plus 6% voor de totale land- en tuinbouw (figuur2). De berekeningen wijken af van figuur 1 doordat (de kosten van) het vreemde vermogen in de berekening wordt betrokken. Gevolg hiervan is dat in alle sectoren de verschillen minder extreem zijn, omdat dezelfde kostenpost en waardestijging door een groter vermogen wordt gedeeld.

Spreiding rendement op eigen vermogen

Uitgaande van de waarderingsgrondslag volgens de gepresenteerde definitie voor rendement op eigen vermogen zijn de verschillen tussen sectoren klein, vergeleken met de spreiding tussen bedrijven binnen sectoren (figuur 3). Bij melkveebedrijven is de spreiding het kleinst; van -3 tot 2%. Voor deze bedrijven is een groot deel van de opbrengsten melk, waarvan de prijsontwikkeling per bedrijf vrijwel gelijk is. Bij akkerbouwbedrijven is de spreiding iets groter, mede door de verschillen in bouwplannen. Bij varkensbedrijven is de spreiding veel groter. Door sterk variërende prijzen over de jaren zijn er ook grotere verschillen tussen de bedrijven omdat dit prijseffect bij de grotere bedrijven veel sterker doorwerkt dan bij kleinere bedrijven. Bovendien kan het onderscheid tussen fokvarkens-, vleesvarkens- en gesloten varkensbedrijven een rol spelen. De grootste spreiding is zichtbaar in de glastuinbouw; -21 tot 7%. Dit wordt naast het effect in bedrijfsomvang binnen een bedrijfstype mede veroorzaakt doordat bedrijven binnen de glastuinbouw zijn gespecialiseerd in bloemen, groenten of pot- en perkplanten; het individuele glastuinbouwbedrijf is dan ook vaak afhankelijk van een gewas. De prijsontwikkeling van de afzonderlijke gewassen loopt elk jaar sterk uiteen.

De gemiddeld lage rendementen op vermogen van de primaire land- en tuinbouwbedrijven hangen onder meer samen met de geringe mogelijkheden tot alternatieve aanwending van eigen arbeid en kapitaal. Ook de relatief grote omvang van de aangewende vermogens, vergeleken met de ingezette arbeid, kan een rol spelen.

Meer informatie:

Rapport 2009-047 *Landbouw Economisch Bericht 2009*